

www.nfunorge.org

E-post: post@nfunorge.org

Telefon: 22 39 60 50

Telefaks: 22 39 60 60

Bankgiro: 8200 01 93417

Org.nr: NO 943 260 672 mva

Stortingets justiskomite

Høring 13.01.10 vedrørende Ot.prp.nr 110 (2008-2009) vergemålsloven.

Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU) er den største medlemsbaserte uavhengige interesse- og menneskerettighetsorganisasjon for og av mennesker med utviklingshemning, deres familier og andre som er opptatt av utviklingshemmedes livssituasjon.

NFU har i langt tid sett et behov for en gjennomgang og fornying av reglene vedrørende vergemål. Spesielt har vi ønsket en endring i forhold til organiseringen av overformyndieret. Videre har vi ofte etterspurt klarere og tydeligere regler i forhold til forvaltning av midlene til de som har hjelpeverge. NFUs tidligere forbundsleder var med som medlem i vergemålsutvalget og har på den måten hatt mulighet for å påvirke innholdet i den kommende lov.

I hovedtrekk er NFU fornøyd med det forslag til lov som nå er lagt frem. Det er noen punkter hvor vi ikke er enige og som vi derfor synes det er viktig å få fremhevet. Vi ønsker også å fremheve forslag i loven som vi mener det er spesielt viktig blir gjennomført slik de er foreslått.

Organisering.

Dette gjelder spesielt organiseringen av overformyndierene. Gjennom vårt arbeid med å gi enkeltmedlemmer bistand har vi sett at kompetansen i en rekke overformyndier ikke er tilfredsstillende. Vi har opplevd manglende kompetanse på grunnleggende lovregler. Dette har vært alt fra vergemålsloven til forvaltningsloven. Vi mener en overføring av overformyndierene til fylkesmannen helt klart vil styrke den enkeltes rettsikkerhet. Det vil for det første være en instans med en høyere faglig kompetanse enn det en ofte vil finne i kommunene. Å legge overformyndieret hos fylkesmannen vil dessuten medføre større forutsigbarhet og likebehandling.

Å få et felles klage- og tilsynsorgan vil gi større forutsigbarhet og likebehandling og dermed øke rettsikkerheten.

I følge forslaget skal fylkesmannen i visse tilfelle gis en rett til å delegerer sin myndighet til kontorer i fylket. Det er i Ot.prp en side 72 sagt at "*når særlige grunner tilsier det*" skal fylkesmannen kunne delegerer. Vi forutsetter at det her gjøres strenge vurderinger for når denne myndigheten kan delegeres.

Fratakelse av den rettslige handleevne.

NFU er positive til at man vil fjerne det umyndiggjørings instituttet som i dag finnes. Dagens system innebærer alt eller intet og gir ingen fleksibilitet eller rom for gode løsninger. En endring er også påkrevd for at nasjonal lovgivning skal harmonere med FN konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne. FN konvensjonen slår fast at alle mennesker med nedsatt funksjonsevne har rettslig handleevne på linje med alle andre. Konvensjonen legger til grunn at alle som har behov for det skal ha rett til hjelp for å kunne ivareta sin rettslige handleevne. Dette er også hovedregelen i forslaget til ny vergemålslov og vi forutsetter at dette vil bli gjeldende for mennesker med utviklingshemning.

Når det blir besluttet at en person helt eller delvis skal fratras sin rettslige handleevne vil personen som utgangspunkt få beholde en rest-handleevne. Rest-handleevne innebærer retten til å få disponere sin arbeidsinntekt, avtaler i forhold til husholdet og oppfostring av barn. Spørsmålet om fratakelse av den rettslige handleevne skal behandles av domstolen. Gjennom slik behandling anser en at rettsikkerheten best blir ivaretatt. Det foreslås at domstolen som hovedregel bør si noe om rest-handleevnen når beslutningen om hel eller delvis fratakelse av den rettslige handleevne gjøres. Blir ikke vedkommende fratatt rest-handleevnen av domstolen foreslår departementet at fylkesmannen senere kan samtykke til at dette blir gjort. NFU mener at dette ikke er tilstrekkelig for å ivareta rettsikkerhetene for den enkelte. Som departementet selv sier på side 65 er en fratakelse av denne rest-handleevnen på mange måter mer inngripende enn en "ordinær" fratakelse av handleevnen. Retten til å styre sin husholdning og sine arbeidsavtaler og til å rå over sine egentjente penger er for de fleste selve kjernen i den daglige selvråderetten.

Faste verger.

NFU er i utgangspunktet ikke spesielt positive til faste verger. Vi ser at det i saker hvor det kun er snakk om økonomi kan være en løsning å ha et sett faste verger. For mennesker med utviklingshemning er det ofte ikke økonomi som er det viktige. Mennesker med utviklingshemning har ofte ikke en yrkesaktiv karriere bak seg og mange eier ikke engang sin egen bolig. For mennesker med utviklingshemning vil det være bistand i personlige forhold som er det viktigste. Det vil si bistand til å følge opp kommunens tjenesteyting, skrive søknader om tjenester, eventuelt klage, være tilstede på møter osv. Dette er viktig for at den enkelte gjennom hele livet skal få mulighet til å ha en aktiv og meningsfylt tilværelse. For å kunne følge opp dette må vergen ha hyppig og god kontakt med vedkommende. Det er vanskelig å se at en fast verge som kanskje har 15 personer de skal bistå har mulighet for slik tett og hyppig oppfølging.

Vi ser også at det lett kan bli interessekonflikter. For mennesker med utviklingshemning er det en kamp om ressursene gjennom hele livet. Skal en verge bistå mange personer i samme kommune som kjemper om de samme ressursene så kan dette skape konflikter.

Godtgjøring til verger.

Det foreslås som en hovedregel at det kun er verger som ikke er nærstående som skal få godtgjøring for det arbeidet som de utfører. Som utvalget og departementet legger til grunn bør overformyndieriet som utgangspunkt forsøke å finne personer blant de nære pårørende til å ta oppdraget som verge. Dette støtter NFU helt ut. Vi er også enige i at de fleste nærstående

ikke vil ønske å få kompensasjon for oppdraget når det er den vergetrengende selv som må betale.

NFU mener at også nærstående bør få vederlag for det arbeidet de utfører. Som tidligere sagt er det største arbeidet for en som er verge for en person med utviklingshemning å følge opp på det personlige plan. Dette er tidkrevende. Vi mener at nærstående også bør få vederlag for det arbeidet de gjør, men at det ikke er den vergetrengende selv som skal betale dette.

Departementet har foreslått som en hovedregel at den enkelte selv skal betale for vergen. Unntak skal kunne gjøres. Departementet foreslår at unntaket knyttes til en beløpsmessig grense for den vergetrengendes inntekt og formue. Departementet foreslår at det kan være nærliggende å ta utgangspunkt i beløpsgrensene som gjelder for retten til fri rettshjelp. NFU ser at en slik regel kan være akseptabel. Mennesker med utviklingshemning har stort sett kun sin uførepensjon å leve av gjennom hele voksenlivet. Det har ikke mulighet for å delta i den økte levestandard som stort sett alle andre har. Det vil derfor være viktig at den foreslåtte beløpsmessige grense settes så høyt at de som har lite ikke skal belastes en slik kostnad. Slik satsen for fri rettshjelp er i dag (enslige 246 000 og ektefeller 369 000,-) vil dette være et beløp som NFU mener vil gi en god løsning.

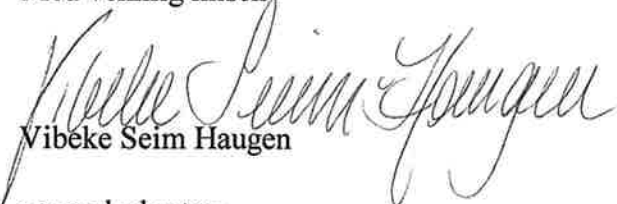
Forvaltning av midler.

Forvaltningen av midlene til mennesker som har oppnevnt hjelpeverge er i dag veldig tilfeldig. Det har vokst frem en praksis hos overformynderiene som innebærer at personer som har hjelpeverge ikke får disponere mer enn kr 20 000,-. Dette er et beløp langt under det personer som er umyndige/umyndiggjorte får disponere, her er beløpet kr. 75 000,- Det vil si at de som har hjelpeverge er mer umyndiggjorte enn det de umyndige/umyndiggjorte er. Dette er ikke akseptabelt og vi ser derfor positivt på forslaget om at en slik beløpsgrense blir fastsatt i forskrift og er lik for alle.

Opplæring av verger.

Det er viktig at man legger til grunn at den enkelte som utgangspunkt skal ha selvbestemmelsesrett og at en verge kun skal være en hjelper. For at dette skal oppnås tror NFU det er viktig at det blir gitt opplæring til vergene. Det bør også være en kontinuerlig oppfølging av vergene. Dette kan være felles samlinger og/eller kurs.

Med vennlig hilsen

Vibeke Seim Haugen
generalsekretær

Hedvig Ekberg
juridisk rådgiver